

Становище

от: проф. Светозар Бенчев

Относно: Конкурс за професор по „Живопис“ и „Композиция“

с кандидат: доц. д-р Здравка Василева

На обявения в „Държавен вестник“ брой 101 от 27.11.2020 г. Конкурс се е явил единствен кандидат – доц. д-р Здравка Василева, чиято личност и творчество са добре познати, както в академичните, така и в професионалните среди.

От представените биографични данни, които са на разположение на всички членове на уважаемото жури, ще подчертая тези моменти, които според мен изграждат облика и като творец и академичен преподавател.

Завършила бакалавърска и магистърска степен в ателието на проф. Валентин Колев, доц. д-р Здравка Василева продължава тенденциите на пиетет към чистата живопис, съчетана с подчертано отношение към композицията и обработката на живописната повърхност.

Логично, темата на докторската ѝ защита, която аз отлично си спомням, като член на Научния съвет по Изкуствознание и Изобразителни изкуства към ВАК (вече несъществуващ) е „Творчеството на Петър Дочев в контекста на художествените процеси в българското изкуство от 60-те до 90-те години на 20 век“.

Този анализ на процесите, практиките както и на знакови творби и автори за българското изкуство, е една стабилна теоритична база, надградена с доказано присъствие в художествения живот.

Многобройни участия в престижни форуми в страната и чужбина, осъществени академични проекти насочени към професионалното естетическо израстване на студентите, медийни изяви, посветени на проблемите на изкуството, са важен детайл от биографията на кандидата.

Тези факти обясняват до голяма степен посоката на представения хабилитационен труд, а именно „Ре- конструкция на времето в живописната картина“.

Като че ли последната година, в която принудително бяхме изолирани, става своеобразен катализатор на процеси свързани с търсене на посока, идентичност и развносметка, както и с преоценка на наложили се съвременни тенденции. С разбиране към генезиса и достиженията на определени течения в живописата – концептуална, постмодерна, дигитална и т.н., Здравка Василева ни насочва към нейните творчески предпочитания: картината- лично изживяване, картината – откровение, картината – състояние на духа.

С усещането за безвремие зрителят попада сред персонажи и пространства с асоциация за сън, мечти, хармония и вглъбяване. Както Здравка Василева пише: „Обектите в картините са сглобени в композиционна система и представляват моменти – спомени с положително въздействие върху нашата емоционална и визуална памет, които са архивирани в нас. Те носят идеята не за картина – разказ, а за картина – състояние. В творческият процес до голяма степен тези материали се асимилират и ползват, нещо като флаш памет, визуален склад, чиито фрагменти избираемо заемаме, за да създадем желано място, време, образ, но със значение и въздействие днес и сега.

Транспортирането и ре-презентирането на цитати от миналото е до някаква степен

желанието на художника да се плъзга нагоре-надолу по хоризонтала на времето, в опит да го преодолее.“

Поглеждайки през тази специфична оптика, представените в хабилитационния труд живописни творби, ние наистина можем да почувстваме магнетизма на живописното пространство, в което автора ни въвлича.

Независимо дали попадаме в атмосферата на „Южен пейзаж“ , „Пеликаните са уморени“, „На Юг“ или „ В очакване на есента“ – творби без присъствие на човешка фигура, но носещи топлината и усещането за човешко присъствие, или серията „ Спомен от детството“, зрителят усеща дълбоката емоция запечатана в релефно напластените живописни слоеве.

Една много показателна за концепцията на автора творба ни отключва допълнителна врата към разгадаването на заложените в цикъла послания. Цитирам текста на доц. д-р Здравка Василева: „Автопортрет“ е картина с тъмен силует на жена, която се наслаждава на приятната гледка огряна от светлина, в контраст на тъмната веранда. Макар и не буквално представено, това място е красиво и спокойно и години наред събира преживявания. Идеята за автопортретност не идва от силуета, профила или пола на фигурата, а от регистрираната гледка, значението ѝ за мен и от това, че показвам това скрито от чужди погледи място.“

Що се отнася до останалите творби в изградената условна реалност присъстват повтарящи се елементи – знаци, натоварени със смисъл, който зрителя приел предизвикателство да се потопи в тази среда, би могъл да разгадае и допълни.

Сред тях са женски торс (скулптура), силует на жена в гръб или в профил, понякога с ренесансови одежди, хартиено корабче, ваза с цветя.

Включването на горепосочените елементи не носи скука и еднообразие – то е по-скоро код за възприемане на посланието на творбата. Така малкото книжно корабче ни препраща към цикъл „Спомен от детството“ картини, цитирам: „с усещане за уют, безкрайно време и простор, неограничени мечти и желания, защото липсват рамките на логиката, предразсъдъците и фрустрацията при възрастния.“

В различна среда ни въвежда повтарящия се женски торс – от своеобразния „Разговор с Буонароти“, до обект с особено място и присъствие в ателието ,там където се създава картината.

Неразделно от посланията на отделните цикли, технологичното изграждане на картината е важен фактор за усещането, която тя създава. Обработката на повърхността, богатството на фактури, сложната живописна тъкан, културата на цвета, влияят на сетивното възприемане на творбата. Здравка Василева експериментира и с нови материали, които внасят допълнително усещане за богатство на изразните средства, за съвременен подход – смесването на класически и неспецифични медии е характерно поведение през 20-ти и началото на 21-ви век.

По този начин са изпълнени сериите „ В сянката на времето“, „Отражение“, „Ателие“, пейзажите, картината „Едно място“ и „Венециански портрет“ – с използване на структурни пасти, много фини мазилки, пепел, алкидни бои, сух пигмент и др.

Картините на Здравка Василева внушават удоволствието от истинската живопис – сложна като цветови съчетания, емоционално въздействаща, изпълчваща хармония и естетика. На моменти усещането ми е за духовна близост с живописта на Вера Недкова.

От представените в хабилитационния труд творби, бих отличил: „Сън в лчтна нощ“, „Едно място“. „Спомен за детството III“, „Южен пейзаж“, „На Юг“, „Голо тяло“, „Някъде далече“ и „Улица Крайбрежна“. Тези картини ме вълнуват, потапят ме в една въображаема реалност без „тук“ и „сега“, карат ме да мечтая.

Представения пре днас хабилитационен труд на каидата доц. д-р Здравка Василева е респектираш с качествата си – от една сграна е убедителен с професионалните и артистични постижения, от друга – с дълбокото разбиране за съвременните тенденции в изкуството и търсене на своето собсвено място в тях, видно от текста „Ре-конструкция на времето“.

Като имам предвид досегашната работа на доц. Василева със студентите, първо като асистент на проф. Валентин Колев, а по-късно като ръководител на „Ателие 52“ в НХА, активното участие във всички по-важни академични изложби и проекти, авторитета, с който заслужено се ползва сред колегите си, искам убедено да препоръчам на уважаемото жури да присъди на кандидата академичната длъжност Професор по „Живопис“ и „Композиция“ за нуждите на Катедра „Живопис“ при НХА.

С уважение: Проф. Светозар Бенчев